

Vergaderjaar 1989–1990

21 300 X

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en van de ontvangsten van hoofdstuk X (Ministerie van Defensie) voor het jaar 1990

Nr. 48

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 9 maart 1990

Bij de behandeling van de defensiebegroting in de Tweede Kamer op 24 en 25 januari 1990 is ingegaan op de sterk veranderende veiligheids-situatie in Europa. Deze kan niet zonder gevolgen blijven voor de aard, de omvang en de inrichting van de Nederlandse defensie. Ook het bij regeerakkoord gewijzigde budget is van invloed op de defensie-organisatie. Bij de begrotingsbehandeling was het niet mogelijk de gepresenteerde **voornemens** in detail in te vullen. Inmiddels zijn de eerste concepten gereed van de korte termijnprogramma's van de krijgsmacht-delen, de Koninklijke marechaussee en de Centrale Organisatie. Deze geven een indicatie van de invulling van de voornemens. De weerslag daarvan vindt u in deze brief. In dit stadium van het planningsproces is er geen nadere informatie. Duidelijkheid over alle gevolgen kan overigens pas worden gegeven in de Defensienota-1990, die na afsluiting van het CSE-akkoord eind van dit jaar verschijnt.

In het regeerakkoord zijn afspraken gemaakt over de hoogte van het defensiebudget: 0,6% groei in 1990 en 1991 en bevrozing van het budget voor de meerjarenramingen tot en met 1994. Bij de opstelling van de begroting 1990 en de daarbij behorende meerjarenramingen werd uitgegaan van een groei van gemiddeld 1%. Het korte-termijnprogramma (KTP), waarvan in de planningsystematiek wordt uitgegaan, geldt voor de jaren 1991 t/m 1995. Het vormt ook de basis voor de in september in te dienen begroting 1991. Aannemende dat ook in 1995 geen sprake zal zijn van groei, voegt dit ruim f 550 miljoen toe aan de financiële problematiek. De financiële bijstelling ziet er ten opzichte van de Defensiebegroting 1990 met de daarbij behorende meerjarenramingen (doorgetrokken t/m 1995) als volgt uit (in miljoenen gulden):

1991	1992	1993	1994	1995	Totaal
-75	-203	-330	-442	-552	-1602

De groeiberekening heeft slechts betrekking op de relevante uitgaven. Pensioenen en Wachtgeldten ten behoeve van militair personeel, de desalderingen en een aantal incidenteel toegevoegde bedragen – in totaal ruim f 2 miljard – worden in dit kader als niet relevant beschouwd. Het relevante gedeelte van de begroting bedraagt ongeveer f 12,2 miljard.

Naast de reductie van ruim f 1,6 miljard is binnen het defensiebudget in de periode 1991-1995 nog een herschikking van financiële middelen nodig ter grootte van ongeveer f 600 miljoen. Dit geld is gereserveerd voor de financiering van meeruitgaven voor bestaande projecten en de bekostiging van nieuwe projecten. De belangrijkste zijn:

- de oprichting van een verificatie-organisatie in het kader van het te sluiten CSE-verdrag;
- uitgaven voor extra milieumaatregelen, onder andere als gevolg van bodemverontreiniging;
- extra uitgaven van algemene aard, onder andere voor automatisering bij de krijgsmacht en Navo-infrastructuur.

De precieze omvang van bovengenoemde projecten wordt nu in het kader van de begrotingsvoorbereiding 1991 nader bezien.

De f 600 miljoen herschikking gevoegd bij de eerder genoemde f 1,6 miljard leiden tot een totale financiële problematiek van f 2,2 miljard voor de periode 1991 t/m 1995. Bij het oplossen van deze problematiek is uitgegaan van de volgende overwegingen:

- besluiten die worden genomen, moeten de vrijheid van handelen voor de opstelling van de Defensienota-1990 onaangetaast laten;
- rekening houden met de verwachtbare resultaten van het CSE I akkoord. Het ligt voor de hand eerst te kijken naar wapencategorieën waarover in Wenen wordt onderhandeld. Als tot bestelling moet worden overgegaan, dan wordt een deel in optie gehouden;
- de waarschuwingstijd is toegenomen, een verrassingsaanval uitgesloten. Hierdoor is het mogelijk de parate sterkte van een aantal eenheden terug te brengen;

– een andere inrichting van de defensie-organisatie leidt tot grotere doelmatigheid. De «overhead» kan daardoor op verschillende plaatsen binnen de organisatie in omvang worden teruggebracht;

- bij alle voornemens om de bestaande plannen aan te passen, staat handhaving van een kwalitatief hoogwaardige defensie voorop.

Bij de behandeling van de defensiebegroting zijn de grote lijnen geschetst waarlangs de benodigde ombuigingen voor de periode 1991-1995 kunnen worden verwezenlijkt. De ontwerpbegroting 1991 zal hierover nadere informatie geven. Er zijn nu nog geen besluiten genomen over de exacte aard van de te nemen maatregelen. De precieze omvang van de besparingen ligt dus nog niet vast.

De inkrimping van de krijgsmacht zal gevolgen hebben voor het personeel. Naar nu al bekend is zal het personeel bij de Centrale Organisatie en de Haagse staven in de periode tot en met 1995 met 20 procent worden teruggebracht. Daarnaast zal bij de krijgsmachtdelen een reductie onvermijdelijk zijn. Defensie heeft de verplichting er voor te zorgen dat, in goed overleg met de belangenverenigingen, een verantwoord sociaal beleid tot stand komt. Zoals al aangegeven tijdens de behandeling van de defensiebegroting zal worden getracht gedwongen ontslagen zoveel mogelijk te voorkomen. Er kan echter geen garantie worden gegeven.

Dit is een reden te meer ervoor te zorgen dat er een sociaal beleids-

kader komt waarin voorzieningen zullen worden getroffen voor her-, bij- en omscholing. Tevens worden instrumenten opgenomen om de mogelijke overgang naar andere werkgevers te stimuleren. Verder worden daarin maatregelen aangekondigd indien onverhoopt gedwongen ontslagen niet te vermijden zijn. Defensie zal de belangenorganisaties van militair- en burgerpersoneel nauw betrekken bij het opstellen van het beleidskader. Onlangs is aan de belangenverenigingen een voorstel aangeboden over de procedures die moeten worden gevolgd. Een voorstel voor een beleidskader, dat gebaseerd is op dat wat nu geldt bij de afslankingsoperatie voor het burgerpersoneel en bij de overgang naar het nieuwe personeelsbeleid voor militairen, is in voorbereiding. Wanneer dit aan de overlegorganen zal worden aangeboden, zal ook een afschrift aan het Parlement worden gezonden.

Bij de Koninklijke marine gaat het om de volgende voornemens in het kader van de noodzakelijke financiële bezuinigingen:

- acht in plaats van tien mijnenvegers bouwen ter vervanging van de schepen van de Dokkum-klasse (ongeveer f 125 miljoen);
- vertragen van de opbouw van sommige munitievoorraden (ongeveer f 150 miljoen);
- het in 1996 vervroegd uit de vaart nemen van vier van de tien fregatten van de Kortenaer-klasse. Hierdoor kan op de aanschaffing van munitie worden bespaard (ongeveer f 20 miljoen).

Bovendien levert vertraging van het project vervanging geleide-wapenfregatten, ten gevolge van de beëindiging van deelname aan het internationale project NFR-90, ongeveer f 65 miljoen op.

Op het gebied van de exploitatie worden bovendien de volgende maatregelen overwogen, die samen f 100 miljoen opleveren:

- het verminderen van de kosten van de verdediging van de Nederlandse Antillen en Aruba met 10 procent;
- het terugbrengen van de parate sterkte van het Korps mariniers met ongeveer 300 man, ten dele door het mobilisabel stellen van personeel;
- verkleinen van de bezetting van de Marinekazerne Vlissingen door onder andere het mobilisabel stellen van de organisatie van de commandant maritieme middelen Vlissingen;
- terugbrengen van het aantal squadrons marinepatrouillevliegtuigen van drie naar twee, onder handhaving van het aantal vliegtuigen;
- aanpassen van de «overhead» en van de ondersteunende diensten aan de omvang van de vloot.

Met de bovengenoemde maatregelen wordt in de periode 1991-1995 bij de Koninklijke marine een besparing bereikt van ongeveer f 460 miljoen.

Bij de Koninklijke landmacht zijn voor de komende vijf jaar voornemens voor bijna f 1,2 miljard uitgewerkt. Het gaat ondermeer om de volgende voornemens:

- op korte termijn (1991 en 1992) zal een klein-verlof component worden ingevoerd bij de in de Bondsrepubliek gelegerde eenheden van de Koninklijke landmacht. Het werkelijk aanwezige personeel van die eenheden zal daardoor met in totaal 750 dienstplichtigen afnemen. Dit tast de inzetbaarheid niet aan. Het personeel kan binnen 24 uur weer paraat zijn;
- er zal geen legerkorpscommando in de Bondsrepubliek worden opgericht;
- in de nationale sector zal een aantal eenheden ter grootte van een compagnie mobilisabel worden gesteld, evenals een aantal logistieke eenheden in de nationale sector en bij het legerkorps. Tot en met 1995 zal dit een personeelsreductie opleveren van 1000 man.

De personeelsmaatregelen in de Bondsrepubliek en in Nederland leveren een besparing op van ongeveer f 250 miljoen.

Hoewel de investeringen zoveel mogelijk worden ontzien, zijn ook op

dit gebied in de periode 1991 t/m 1995 maatregelen uitgewerkt. Het betreft hier ombuigingen tot een bedrag van ongeveer f 270 miljoen door onder meer:

- een vertraging en het in omvang terugbrengen van het project gevechtswaardeverbetering Leopard-I V (ongeveer f 160 miljoen);
- een vertraging en het in omvang terugbrengen van het project gevechtswaardeverbetering van het pantserinfanteriegevechtsvoertuig YPR (ongeveer f 110 miljoen).

Voorts is bezien welke projecten nog enige flexibiliteit bezaten, zodat vertraging of uitstel niet tot onomkeerbare beslissingen zouden leiden. Het betreft hier voornemens van totaal ongeveer f 395 miljoen:

- een verdere vertraging van het project vervanging verkenningsvoertuig M113 (ongeveer f 20 miljoen);
- het vertragen van het project Stinger-platform (ongeveer f 60 miljoen);
- het vertragen van de verwerving van antitankwapens voor de middelbare dracht (ongeveer f 120 miljoen);
- het vertragen van de verwerving van nieuwe «combat-net» radio's (ongeveer f 170 miljoen);
- het uitstellen van de besluitvorming over de aanschaf van bewapende helikopters (ongeveer f 25 miljoen).

Als gevolg van de bovengenoemde maatregelen, kan op het terrein van de materiële exploitatie en de infrastructuur een aanzienlijke besparing worden bereikt. In totaal levert dit t/m 1995 ongeveer f 275 miljoen aan besparingen op.

In totaal leveren de maatregelen bij de Koninklijke landmacht derhalve (f 250 miljoen + f 270 miljoen + f 395 miljoen + f 275 miljoen) bijna f 1,2 miljard op.

De Koninklijke luchtmacht heeft de volgende voornemens uitgewerkt:

- afzien van de oprichting van een aparte Groep Geleide Wapens Nederland - naast de tweede bestaande in de Bondsrepubliek - en derhalve van de verwerving van de daarvoor geplande vier Patriot-systemen (ongeveer f 205 miljoen);
- afzien van compensatie voor de vredesverliezen van de F-16 (ongeveer f 230 miljoen);
- afzien van de verbetering van de capaciteit voor elektronische oorlogvoering van de F-16 (ongeveer f 85 miljoen).

Door reductie van het aantal aan NAVO aan te bieden jachtvliegtuigen van 162 naar 144, met ingang van 1993, wordt een besparing op de exploitatiekosten bereikt van f 25 miljoen.

Hiermee wordt, ten opzichte van de begroting 1990 en de daarbij behorende meerjarenramingen, een reductie van bijna f 550 miljoen verwezenlijkt.

Bij de Koninklijke marechaussee bestaat het voornemen het budget met f 30 miljoen te korten. Dit betekent onder meer een reductie van 100 personeelsleden.

Het plan van aanpak voor de uitvoering van de 20 procent personeelsreductie bij de Centrale Organisatie en de Haagse Staven is nog niet gereed. Op dit moment wordt nog geen rekening gehouden met de financiële gevolgen van deze operatie (zie brief Kamerstuk 21 300 X, nr. 40) dd. 30 januari 1990.

De Minister van Defensie,
A. L. ter Beek

De Staatssecretaris van Defensie,
B.-J. M. baron van Voorst tot Voorst